

„Štajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje. Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krone, za pol in četrta leta razmeroma; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnina z ozirom na visokost poštnine. Naročnina je plačati naprej. Posamezne števe se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravnštvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje števe 3.

Dopisi dobre volje in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torki zvečer.

Za ostanila uredništvo ni odgovorno. Cena ostanila uredništva je za celo leto 1 K 20, za 1/2 strani K 10, za 1/4 strani K 5, za 1/8 strani K 2, za 1/16 strani K 1. — Pri večkratnem ostanilu se cena primerno zniža.

Stev. 49.

V Ptuj v nedeljo dne 4. decembra 1910.

XI. letnik.

Današnja številka ima zopet 2 strani priloge in šteje torej skupaj 10 strani ter 3 slike.

Naznanilo.

Uradne ure v „Štajercu“ pisarni so se spremenile in veljajo od 1. decembra naprej tako-le: Ob delavnikih od 8. ure zjutraj do 3. ure popoldne. Ob nedeljah in praznikih od 8. do 12. ure popoldne. Kdor ima v uredniških stvarih z urednikom g. K. Linhartom govoriti, ta naj ga poseti doma (stara šola za mestno cerkvijo).

Somišljeniki v mariborskem okraju!

Z ozirom na žalostni položaj v štajerskem deželnem zboru, katerega so slovensko-prvaški poslanci z brezvestno obstrukcijo razbili, priredimo

v nedeljo, dne 18. decembra 1910 dopolne v Mariboru
veliki kmetski shod,

na katerem se bode govorilo in sklepalo o raznih za kmetijsko ljudstvo važnih zadevah. Opozorjamo že danes na ta velepomembni shod. Naši obojni zaupniki po cellem okraju dobili bodo že posebna vabila. Prosim, da naj pridejo vsi zanesljivo in naj pripeljejo tudi somišljenike seboj. Tudi tresti in mirni politični nasprotniki lahko pridejo; motiti neveda shoda od nikogar ne bomo pustili. — Proctor, kjer se bode shod vršil, naznanili bomo še pravočasno.

Priljubljenosti se za to zborovanje, agitirajte med somišljeniki! Kajti mi moramo vladi pokazati, da se ne strinjamo z zločinsko obstrukcijo, ki nam prizadeva grozovito gospodarsko škodo!

Vsi na naš shod!

Le naprej!

Vstopili smo v zadnji mesec leta 1910 in kmalu pozdravimo božične praznike ter nastop novega leta.

Že danes pa lahko pribijemo, da je bilo še malo let tako usodopolnih in sramotnih za slovensko liberalno ter klerikalno politiko, kakor leto 1910. Mi pri tem ne bomo ponavljali vse „izjave“ in „popise“ in „članke“ in „napade“ in „polemike“, s katerimi so se slovenski voditelji v svojih v vsakem oziru bankerotnih listih in na svojih komedijah podobnih shodih javno z blatom obmetavali. V enem zadnjih uvodnikov „Štajerca“ smo izpogovorili besedo o „politični morali“ na Slovenskem in mislimo, da nam je marsikateri sicer zagriženi nasprotnik natibomna prikimal. Kajti res je, kar smo pisali. Res je, da peljejo slovenski časopisi izključno osebni boj in res je, da ni niti enega slovenskega voditelja, kateremu ne bi nasprotno slo-

vensko časopisje kakšno nepoštenost ali celo kakšen zločin očitalo. To so gotovo nezdrave razmere, ki dokazujejo vsakemu politično zrelemu človeku, da je današnja slovenska politika v štadiju propadanja. Kadar se pojavijo v politiki psovke, takrat manjka dokazov in argumentov. V slovenski politiki pa vidiš edino psovko. Omenimo le gonjo, ki so jo povzročili slovenski klerikalci v zadnjem času proti slovenskemu učitelstvu. V nekem letaku so trdili neki učitelji, da so mladeniči drago šolo v sv. Jurju posvajali. To zadoštuje klerikalni stranki, da sklicuje shode, na katerih gromijo razni politični renegeti. A la dr. Verstovšek in dr. Benčovič proti učitelstvu in šoli. Kdor pozna naše duševno zanemarjeno vlogo ljudstvo, ta tudi ve, kako lahko se da proti šoli nahujskati. In posamezni pošteni učitelji morajo potem v klerikalnih farah trpeti zaradi zločinske politične gonje. Sicer pa ne branimo „narodne stranke“! Mi vemo, da je ravno ta ključna „Narodna stranka“ med priprostim ljudstvom očienjstvo diskreditiralo in sovraštvo izročilo. Ako se stavi ljudstvu rane Klemenčiče. Kunklerje in ednako osebe kot vzor učitelstva, potem ni čuda, da ljudstvo izgublja zaupanje do učitelja. Ako razni za ošesani mokri učiteljski fantki v šoli polziško uganjajo, potem ni čuda, da ljudstvo peče šolo. Klerikalna stranka je spravila s svojo politiko duhovnike ob dobro ime. „Narodna stranka“ pa je isto z učitelstvom storila. Ni čuda, da zdaj vsa ta napačna in sramotna politika hodi po rakovi poti.

„Narodna stranka“ kaže že vse znake propadanja. Politični kozli, ki jih strelja naivni don Kioš, dr. Kukevec v Celju, pospešujejo še to propadanje. V vsaki prihodnji volitvi bode „narodna stranka“ propadla. Njena nezmožnost za politično stvarno delo, njena površnost v gospodarskih vprašanjih, njeno prazno šovinistično hujkanje, ki se stedi celo treznim narodnjakom samim, njena grozovita nedoslednost, — vse to so grehi, ki ne dobijo odveze v javnosti. Tako je propadanje „narodne stranke“ neizbežno. Pri tem je eno žalostno: liberalci bodo, kadar padejo v politični grob, potegnili seboj mnogo gospodarskih organizacij. Kajti bili so dovolj brezvestni, da so vse jim dosegljive gospodarske zadruge in posojilnice za politiko izrabljali in zlorabljali. To nam dokazujejo slučajni prvaški posojilnici v Šošanuju in Celju, nadalje bankrot „Agro-Merkurja“ v Celju in naravnost zločinu podobna nemarnost, ki se je ravnokar pojavila v „Zvezi slovenskih zadrug“ in s katero se zdaj državni pravdniki peče. „Narodna stranka“ bode poginila, zapustila pa bode bankerotne in izrpane gospodarske organizacije.

In klerikalci? Na Štajerskem napredujejo vesled nezmožnosti in nedoslednosti „narodne stranke“. Na Koroškem pa jim sta monsignore Weiss in monsignore Kayser grob skopala.

Mi okoli „Štajerca“ pa napredujemo lepo, da je veselje. Naš list postaja vedno večji in boljši. Naše pristaše ne zraha nikdo v nasprotni tabor.

Mi „Štajercijanci“ gremo naprej!

Politični pregled.

Državni proračun za 1911 izkazuje skupne potreščine v znesku 2.818.196.736 K. Pokritje je za 311.036 K večje, tako da ostane ta svota kot preostanek. Ta preostanek dosegel je finančni minister na ta način, da je višje dohodke iz davkov vpisal in je potrebne izdatke skrajšal. Tako se je vpisalo dohodke iz neposrednih davkov za 19%, milijona višje i. s. so realni davki za 4-13 milijone višji, osebni davki za 15-2 milijonov. Osebni dohodninski davek se je za več kot 11 milijonov zvišal, colninske dohodke za 10 milijonov, davek na sladkor za 8 milijonov, dohodki iz tobaka za 19 milijonov itd. itd. Na drugi strani pa se bode preziralo ljudske želje in ljudske potreščine. Na ta način seveda ni težko na papirju proračun s preostankom spisati!

Proti pomanjkanju stanovanj, ki troji v mestih najobčutnejše pojave splošne druginje, sprejela je državna zbornica vendar precej koristni sklep. Vlada dovoli glasom tega sklepa 25 milijonov kot garancijski sklad. S tem skladom se vsaki kredit za zgradbo stanovanjskih hiš, potom katerih bi se omejilo pomanjkanje stanovanj. Teh 25 milijonov daje 200 milijonov drugih hipotek. In s tako svoto bi bilo 250 milijonov prvih hipotek mogočih. S tem je storjen mali a vevlačni korak v gospodarskem delu. Upajmo, da bode dosegljiv brezplodna državna zbornica v tem smislu naprej delala.

Proti druginji sprejela je državna zbornica celo vrsto resolucij, v katerih se je vse mogoče in nemogoče stvari zahtevalo. Ko bi hotela vlada vsem tem zahtevam ugoditi, morala bi imeti milijarde denarja na razpolago. Poslanci bi čisto dobro vedo. Predlagali so te resolucije tudi večinoma le zato, da se zamorejo potem pri svojih volilnih pobahati, češ kako „delujejo“ in „skrbijo“ za ljudstvo. Gotovim poslancom ni nič zato, da bi kaj dosegli; gré se jim le zato, da bi kaj — govorili!

Dr. Šušteršič-Zindra na rakovi poti. Sama ob sebi sicer mala skupina slovenskih klerikalnih poslanev, ki se pustijo od Zindre voditi, ni imela nikdar posebnega vpliva. Važnejša je postala le zaradi tega, ker se ji je pridružil češka stranka. Ali zdaj prihajajo tudi Čehi polagoma do spoznanja, da z brezmišelnim panslavističnim politiko ničesar doseči ne morejo. Te dni je volila češka zveza svojega načelnika. Medtem ko je bil dolejš njen načelnik znani ruski romar dr. Kramar, ga niso zdaj več volili, marveč so napravili politično zmernejšega dr. Fiedlerja za načelnika. Dr. Kramar je torej odstavljen in tako rekoč politično mrtev. Z njim je padeł najhujši pomagač dr. Šušteršičove politike. Resna volja do gospodarskega dela bode polagoma vendar vse kričaje v državni zbornici premagala.

Klerikalno gospodarstvo. V nižjeavstrijskem deželnem zboru imajo klerikalci večino. Dežela potreboje denarja, da uredi učiteljske plače. Klerikalci so hoteli najprej davek na pivo za celo deželo vpeljati. Ali Dunajčanje so se proti temu odločno branili. Klerikalci pa so nekaj „pametnega“ iznabrali: vpeljali so naureč davek na pivo le za deželo, za mesto pa ne. Kmetje

Pri hladnejšem vremenu se priporoča Strachill'ova grenčica iz zelenjave vzeti. Ista segreje prijetno truplo in prepreči prehlajenje.

morajo ta davek plačati, meščani pa se jim smejijo! Tako gospodari črna gospoda, ki ima vedno polno ljubezni do kmeta na jeziku...

Ne nabirajte zakladov... „Kronstädter Ztd.“ vpraša, kdo ima na Ogrskem največ zemljiške posesti in pride do sledečih števil: Nadškof v Granu ima 95.983 oralov zemlje, Erlaški nadškof 42.397 oralov, Kalocsaški nadškof 87.453, Neusolški nadškof 28.824, Csanaški nadškof 12.293, Raabski nadškof 18.877, Kašavski nadškof 9.037 oralov, nadaje škof v Groaswardenu 187.393 oralov, škof v Neutri 16.709, škof v Fünfkirchenu 26.550, škof v Rosenau 7.178, škof v Szatmarju 30.032, škof v Stuhlweissenburgu 7.656, škof v Jipsu 26.323, škof v Steinamangerju 7.414, škof v Waizu 27.582, škof v Vessprimu 65.618 in Siebenbürski škof 11.827 oralov zemlje. Skupaj imajo duhovniki na Ogrskem 2.232.574 oralov zemlje. In Kristini imel niti prostora, na katerem bi spočil trudno svojo glavo...

Učiteljski štrajk se pripravlja na Rumunskem. Vlada je namreč učiteljsko društvo razpustila. To je učitelje tako razburilo, da hočejo s štrajkom prileteti, ako bi se njih pritožbi ne ugodilo.

Mir v Mehiki. Tedne trajajoči krvavi boji v Mehiki so končani in je vlada z najhujšo strogostjo vse ustaše premagala.

Varujte živali!

Zima je prišla in trpljenje vboje živali je zopet veliko. Kdor ima človeško srce v prsah, skušal bode nemi živali trpljenje olajšati. Ne pustite konj predolgo na cesti stati, pazite da je v hlevu vse v redu, ne pozabite dobnega psa in ne dajte mu plemenite vode, krmite tudi nežno ptico, ki trpi zdaj pomanjkanje.

Kmetu v prevdarek.

(Izvirni dopis).

Pisec teh vrtic ima velike prilike, v svojem nad 20 let trajajočem službovanju pri kreditnih zavodih, da je mnogo opazoval, kdo in kako denar pridobiva, v katerih razmerah in pod katerimi pogoji se denar izposojuje itd.

Namreč teh vrtic ni, popisati na široko pota kredita. Dati hočem le par kratkih nasvetov, katere naj bi se vpoštevalo.

Slabz vinska trgavec (ki je deloma popolnoma izostala) na spodnjem Stajerskem in slaba poljaka žetev, nadalje pomanjkanje delavcev in poslov, sploh naraščajoča draginja vseh rabnih in življenjskih sredstev, — vse to je povzročilo pri nas veliko bedo in revščino. Vbogi kmet nima prav nič, kar bi zamogel v denar spraviti. Plačavati pa mora davke in doklade, obresti in življenjske potrebnosti.

Kaj je posledica tega obupnega položaja? Posestniki, katerih lastnina je le malo obremenjena, si bodejo pametno morda še pomagali. Tega pa ne morejo gospodarsko slabi, ki so hujše zadolženi; — ti reveži gredo v svojem obupu k „rešitelju“, ki je pa po navadi le oduh. Ja, pripetili so se mi v praksi tudi slučajji, da so se tudi kredita vredni moške takim oduhom zaupali, na mesto da bi šli v pošteni denarni zavod.

Zakaj to? Ker to potem baje nikdo ne izvrši! Pri temu pa taki lahkovernež ne pomisli, da je padel v medvedov brol in da hiti z velikimi koraki proti svojemu gospodarskemu propadu. Oduške obresti in razne stvari, ki jih podari takšni kmet oduhu „za dobroto“, so grozovito veliki, — ali to ne izvrši nikdo!

Kmetje, ne udajte se, držite oči odprte! Zakaj imamo skoraj v vsakem mestu in večjem trgu javne šparkase, ki stojijo pod oblastveno kontrolo in ki dajejo prav rade osebnosti kredit na pošten način. Obrestna mera pri teh nesebičnih zavodih je vedno razumno mala, pogoji za povrnitev posojila so izborni in pri sprejemu posojila ni nobenih stroškov.

Pametni kmet se ne zaupa skritim oduhom, pa tudi ne takim posojilnicam, ki nimajo oblastvenega nadzorstva, temveč edino le poštenim šparkasom.

Dopisi.

Podvinca pri Ptuj. Dober lovec v občini Podvinca, znani veleposessnik Tineček, cenitelj, občinski klerikalne posojilnice v Ptuj in Bog zna kaj še drugega, da ne pozabim najemnik lova, katerega je istrgal iz pravičnih rok leta 1898 v znesku pri okrajnem glavarstvu za 145 gl. in ker se Tinečku ni ljubilo lova držati in ne zna zajcov streljati odda lov? Tineček, v tem času predtočnik, je z svojo bistro glavo istihljal takele: najbolje za mene, pokličem svoje kompaniste skupaj in jim predložim svoje načrt; znate moji ljubi odborniki, jaz Tineček najemnik lova nisem lova dražje prodal, kakor za 110 gl. in 35 gl. pustite meni v prid. Seveda odborniki, kaveri niso imeli pojma, kako svita buča je Tinečka, mi v besedi dovolijo, ker en dei odbornikov ni znal pisati. Naš Tineček si dovoli v glavni denarni knjigi zabeležiti „leta 1899 prejel za lov 110 gl.“, sedaj pa Tineček ni več smel gl. v knjigi zapisati; leta 1900. si kar dovoli „znesek po 200/20 kron prijel za lovino“; dalje leta 1901, 1902, 1903, znesek po 220 kron. Čudno kaj naš Tineček vako leto hoče imeti „Schussgeld“, pa nič streljati; mogoče je ta denar potreboval za podplate, katere je raztrgal, ker je agitiral dve leti za občinski stolec, da bi spet dosegel „Schussgeld“, katerega je

sam dosedaj za svoje lastne potrebnosti porabil. Tineček, mi tebe vprašamo, „daj odgovor za svoje delovanje na stolcu županstva“. Sili deloval, kakor si prisegel, v prid občine in blagor domovine? Ne!!! Ampak za lasten dobiček! Ako treba dobiš čista pojasnila očitno vsemu svetu.

Opazovalec.

Polenšak. V prvih listih smo čitali nekeke otroče pavke na našega okrajnega načelnika g. Orniga, češ da je naša nova cesta pokvarjena in slaba in bogve kaj še vse! Tisti tepec, ki je te pavke napisal, pač niti ne ve, kaj je cesta in kako se jo dela. Mi le izjavimo, da smo vrlenu načelniku g. Ornigu jako hvaležni, da nam je pomagal. Drugi okrajji bi si čestitali, ako bi imeli takega načelnika. Pri nas sramotijo politični frkolini najboljše moške. Mi smo s ceno jako zadovoljni in kdor jo pozna, nam bode pritril! V ostalem pa naj prvaki listi pisarijo, kar hočejo, mi jih ne poslušamo! Bog nam sedanjí okrajni zastop z načelnikom Ornigom ohrani!

Prvaško gospodarstvo.

V zadnji številki smo popisali velikanski združni škandal, ki se je pripetil odnomo razknil v Ljubljani. Slovensko-narodna zadruga „Agro-Merkur“, ki se je ustanovila edino iz tega namena, da bi se na ta način zamoglo bojkotirati nemška in napredna podjetja, napovedala je konkurz. Ta konkurz pa je dokaz, na kako brezvestni način skušajo slovenski voditelji lahkoverno ljudstvo v svoje mreže naložiti. Voditelj „Agro-Merkurja“, dr. Žerjav, je postal v pravem času bolan in je odpotoval v Egipt. Doma pa poka na vseh straneh... Očitno in brez sramote zapravlja slovenski voditelji denar slovenskega ljudstva, katerega so izrabili v narodnjaško hujskarijo. Konkurz slovenskega podjetja „Agro-Merkur“ pa sicer pri tej zadevi ni glavna stvar. Izkazalo se je namreč, da je vse slovensko združništvo na psu! Izkazalo se je, da je n. p. „Zveza slovenskih zadrug“ pri kateri je tudi mnogo posojilnic na Stajerskem in Korškem, naravnost škandalozno zanemarjena, da delajo tukaj slovenski prvaki kakor svinja s čteljo, da meče par slovenskih hujskačev denar lahkovernega slovenskega ljudstva naravnost skozi okno! Velikanski klerikalni polom na Korškem, pri katerem se je kmetom več milijonov kron denarja pokradlo, in konkurz „Agro-Merkurja“ z vsemi posledicami sta si ednako vredna!

Prvaki listi seveda molčijo ali pa tajijo. Ali to jim ne pomaga. Prvaška „Zveza slovenskih zadrug“ je hotela konkurz „Agro-Merkurja“ kar na tihem opraviti — oblast je poslegla vmes! In oblast je pritisnila tej „Zvezi slovenskih zadrug“ pečat sramote na čelo!

Po našem mnenju sta „Zveza slovenskih zadrug“ in bankrotni „Agro-Merkur“ pravzaprav eno in isto podjetje. Zdaj pa hoče biti „Zveza“ ožkrat upnik kreditorja! Pametni ljudje bodejo takoj razumeli, koliko je ura bila... Najbolj zanimivo je, kako sodi oblast o knjigovodstvu „Zveze slovenskih zadrug“. Knjigovodstvo je pri denarnem podjetju glavna stvar. V nekem odloku pa pravi konkurzno sodišče dobesedno tako-le:

... Dne 15. novembra 1910 se je v pogledu v knjige „Zveze slovenskih zadrug“. Pri temu se je približilo, da je v glavni knjigi III. „Zveze slovenskih zadrug“ z dne 200.352 K vpisanih, potem pa prečrtani in zgoraj številka 195.409 K vpisana Na strani 103 je številka 698 K s sviničnikom, na strani 104 pa celo osem točk s črno tinto prečrtanih. Nadalje konča konto „Agro-Merkurja“ na strani 103, potem prične pa sopo na strani 104; na strani 105 sploh ni nobene vlnitjbe; na strani 106 pa nobenega prenosa.

Takšne niso knjige kakšnega branjeva, ki je 3 leta v prvi razred ljudske šole bodil, — ne, takšne so knjige enega največjih denarnih podjetij slovenskih narodnjakov. Po našem mnenju spadajo voditelji „Zveze slovenskih zadrug“ že zaradi tega v kriminal! Sicer pravi ces. kralj, oblast z ozirom na to čedno prvaško-narodno knjigovodstvo še sledeče:

Razvitek

aviatike.

Naša slika kaže modele raznih letalnih strojev, ki so važni v razviku aviatike (letanja v zraku). V 90. letih bila je ta znanost le v otročjih čevljih. Vsi poskusi so bili brezuspešni. Prve večje uspehe dosegel je v letih 1894—96 nemški zrakoplovec Lilienthal, ki pa je l. 1896 smrtno ponesrečil. Njegove poletje je nadaljeval ameriški inženir Chanute. Prekosila sta ga pa brata Wright. Lansko leto se je zgradilo brezštevilno letalnih strojev; omenimo le Bleriot, ki je poletel čez kanal med Francosko in Anglijo, nadalje Henry Farman itd. Nemci imajo inženirja Grade, Avstrijci pa pilota Waschalowski. Tako napreduje aviatika z velikanskimi koraki, čeprav zahteva tudi mnogo smrtnih žtev.

Zahtevajte

povsod

„Štajerca“.